

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu

LPO.410.026.13.2015
P/15/095

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu
ul. Dożynkowa 9H, 61-662 Poznań
T +48 61 655 62 00, F +48 61 655 62 01
ipo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/15/095 - Przymusowe kierowanie osób uzależnionych od alkoholu na leczenie odwykowe
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Paweł Siuda, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 98571 z dnia 28 października 2015 r. (dowód: akta kontroli str. 1,2)
Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Grodzisku Wielkopolskim (dalej „Urząd”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Henryk Szymański, Burmistrz Grodziska Wielkopolskiego (dowód: akta kontroli str. 3-5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W ocenie¹ Najwyższej Izby Kontroli, tryb prowadzenia przez gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych w Grodzisku Wielkopolskim (dalej „gminna komisja” lub „komisja”), w latach 2013-2015 (do 31 sierpnia), postępowań w stosunku do osób nadużywających alkoholu, nie zapewnił sprawnego i efektywnego wykonywania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Spośród 15 skierowanych do sądu spraw², czas prowadzenia ponad połowy (8), przekroczył 75 dni licząc od otrzymania zgłoszenia. Z kolei prowadzenie rozmów motywujących ze zgłoszonymi osobami, w większości przypadków³, nie przyniosło spodziewanych efektów w postaci dobrowolnego podjęcia leczenia odwykowego.

Gminna komisja, wbrew dyspozycji art. 24 i art. 25 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi⁴ (dalej „ustawa o wychowaniu w trzeźwości”), nie kierowała na badanie przez biegłego osób, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodowały rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylały się od pracy albo systematycznie zakłócały spokój lub porządek publiczny.

Administrator danych osób zgłoszonych komisji nie zagwarantował prawidłowego ich przetwarzania, tj. w sposób zgodny z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych⁵ (dalej: „ustawa o ochronie danych osobowych”).

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Badaniem objęto 47 spraw, tj. wszystkie zgłoszenia, które wpłynęły do gminnej komisji w latach 2013-2015 (do 31 sierpnia), w tym 15 spraw w których w tym okresie Komisja złożyła wniosek do sądu w przedmiocie orzeczenia przymusowego leczenia odwykowego.

³ Dobrowolnie, leczenia nie podjęło 11 spośród 15 osób, z którymi gminna komisja przeprowadziła rozmowy motywujące.

⁴ Dz. U. z 2015 r., poz. 1286.

⁵ Dz. U. z 2014 r., poz. 1182 ze zm.

III Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Kompetencje członków gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych

Opis stanu faktycznego

Skład osobowy powołanej przez Burmistrza Grodziska Wielkopolskiego, gminnej komisji zmieniał się i wynosił: od 1 stycznia 2012 r. do 31 stycznia 2013 r. - siedem osób, od 1 lutego 2013 r. do 31 grudnia 2013 r. – osiem osób, a od 1 stycznia 2014 r. do 31 sierpnia 2015 r. – sześć osób.

(dowód: akta kontroli str. 6-8)

Członkami gminnej komisji byli: pracownicy Urzędu (naczelnik wydziału profilaktyki – pełniąca funkcję przewodniczącej komisji oraz inspektor wydziału organizacyjno-społecznego, odpowiedzialna m.in. za wydawanie pozwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych); Komendy Powiatowej Policji w Grodzisku Wielkopolskim (funkcjonariusz – dyspozytor komendy, wcześniej dzielnicowy); pracownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzisku Wielkopolskim (pracownik socjalny – przewodnicząca zespołu interdyscyplinarnego); kurator sądowy w Sądzie Rejonowym w Grodzisku Wielkopolskim; pracownik poradni leczenia uzależnień w Grodzisku Wielkopolskim (rejestratorka - pielęgniarka), radny miejski (emerytowany nauczyciel). Pięciu członków gminnej komisji posiadało wykształcenie wyższe, a trzech średnie. Wszyscy członkowie gminnej komisji uczestniczyli w szkoleniach w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

W strukturze gminnej komisji nie wyodrębniono zespołu odpowiedzialnego za podejmowanie działań zmierzających do orzeczenia wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Jak wyjaśniła przewodnicząca gminnej komisji, w przypadku, gdy kontrole punktów sprzedaży alkoholu i posiedzenia gminnej komisji w sprawach zgłoszonych osób, zaplanowane były w tym samym czasie, komisja dzieliła się na dwa zespoły: kontrolny (dwuosobowy) i motywujący (czteruosobowy). W skład zespołu motywującego wchodził wówczas: przewodnicząca komisji i trzech innych członków komisji (pracownik socjalny, kurator sądowy oraz rejestratorka-pielęgniarka).

W latach 2013-2014, sześciu członków gminnej komisji uczestniczyło przynajmniej w jednym szkoleniu rocznie⁶. Były to m. in. szkolenia dotyczące dialogu motywującego. W okresie od listopada 2012 r. do kwietnia 2013 r., przewodnicząca komisji uczestniczyła w 100-godzinnym studium dotyczącym lokalnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w społecznościach. Wszyscy członkowie komisji uczestniczyli (24 marca 2014 r.) w szkoleniu, którego tematem było motywowanie do zmiany – etapy rozmowy motywującej z osobą uzależnioną.

W 2015 r. (do 20 listopada), żaden z członków gminnej komisji nie uczestniczył w szkoleniu. Według przewodniczącej komisji, było to spowodowane brakiem ofert odpowiadających oczekiwaniom członków komisji. Udział w szkoleniu trzech osób zaplanowano, jak wyjaśniła przewodnicząca gminnej komisji, na grudzień 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 101-109, 130, 132, 134-136)

Ocena cząstkowa

W ocenie NIK, członkowie gminnej komisji posiadali kompetencje do podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

⁶ W okresie tym, przewodnicząca komisji odbyła 5 szkoleń, sekretarz komisji 6 szkoleń oraz członkowie komisji po 2 i 3 szkolenia.

2. Czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu

2.1. Czynności gminnej komisji zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu

Opis stanu faktycznego

W latach 2013-2015 (do 31 sierpnia), gminnej komisji zgłoszono 47 osób⁷ w sprawach o zobowiązanie do poddania się leczeniu odwykowemu. W okresie tym, 26 ze zgłoszonych osób⁸, po spotkaniach motywacyjnych z gminną komisją, zadeklarowało dobrowolne podjęcie leczenia⁹, a komisja nie otrzymała kolejnych zgłoszeń tych osób. Na badanie przez biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego gminna komisja skierowała jedną osobę (w 2015 r.). Biegli nie stwierdzili u niej uzależnienia od alkoholu.

Do sądu, gminna komisja skierowała 18 wniosków o zobowiązanie osób uzależnionych od alkoholu do poddania się leczeniu odwykowemu¹⁰. Do żadnego z tych wniosków nie dołączono opinii biegłego.

Według danych gminnej komisji, sąd wydał postanowienia o zobowiązaniu do poddania się leczeniu odwykowemu pięciu osób (dwóch w 2013 r., jednej w 2013 r. oraz dwóch w 2015 r. – do 31 sierpnia), w tym w dwóch przypadkach w trybie stacjonarnym, a trzech w trybie ambulatoryjnym. Komisja nie знаła rozstrzygnięć sądu w pozostałych 13 skierowanych do sądu sprawach¹¹.

Gminna komisja „odłożyła” lub „umorzyła”, bez skierowania do biegłych i sądu, osiem¹² spraw (z wyłączeniem tych, w których osoba zgłoszona zadeklarowała dobrowolne podjęcie leczenia).

Na działania gminnej komisji związane z procedurą zobowiązania osób uzależnionych od alkoholu do poddania się leczeniu odwykowemu, gmina Grodzisk Wielkopolski wydatkowała: w 2013 r. - 25.030 zł, w 2014 r. - 16.950 zł, a do 31 sierpnia 2015 r. - 11.120 zł. Wydatki poniesiono na: wynagrodzenia członków gminnej komisji (odpowiednio: 22.420 zł, 13.490 zł i 8.360 zł), koszty sądowe (odpowiednio: 1.990 zł, 2.050 zł i 2.420 zł), wynagrodzenia biegłych (po 340 zł w każdym z tych lat) oraz szkolenia członków gminnej komisji (280,00 zł w 2013 r. i 1.410,00 zł w 2014 r.).

(dowód: akta kontroli str. 110)

2.2. Tryb postępowania gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych

Opis stanu faktycznego

Burmistrz Grodziska Wielkopolskiego nie ustalił trybu postępowania gminnej komisji w sprawach o zobowiązanie do poddania się leczeniu odwykowemu. Gminna komisja, jak wyjaśniła jej przewodnicząca, działała w oparciu o: przepisy prawa, uzupełnione wypracowaną metodyką pracy, wieloletnią praktykę oraz zwyczajowo przyjęte zasady postępowania zawarte w opracowaniach Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Zgłoszenia osób nadużywających alkoholu, gminna komisja ewidencjonowała w spisie spraw (osób).

⁷ Odpowiednio w latach 17, 21 i 9 zgłoszonych osób.

⁸ Odpowiednio w 9, 11 i 6 osób.

⁹ Złożenie deklaracji dobrowolnego podjęcia leczenia nie było równoznaczne z jego podjęciem (zobacz: wyniki szczegółowego badania, punkt 2.2. niniejszego wystąpienia pokontrolnego).

¹⁰ Odpowiednio 6, 5 i 7 wniosków

¹¹ W poszczególnych latach 2013, 2014, 2015 (do 31 sierpnia) było odpowiednio: 4, 4 i 5 spraw

¹² W latach 2013, 2014 i 2015 (do 31 sierpnia) było to odpowiednio 5, 2 i 1 sprawa.

Kontrolą objęto 47 spraw zgłoszonych komisji w latach 2013-2015 (do 31 sierpnia), z których 15 skierowano do sądu. Postępowania w sprawach o zobowiązanie do poddania się leczeniu odwykowemu trwały¹³ od 199 do 438 dni. I tak:

Od daty wpływu zgłoszenia do daty zaproszenia zgłoszonej osoby na posiedzenie komisji upływało od 3 do 90 dni (w sześciu sprawach czas ten wynosił ponad 30 dni), natomiast skierowanie wniosku do sądu następowało po upływie od 22 do 209 dni od daty zgłoszenia (w ośmiu sprawach upłynęło od 82 do 209 dni).

Spośród 15 skierowanych do sądu wniosków, w 12 sprawach sąd wyznaczył (stan na 18 listopada 2015 r.) termin posiedzenia. Od skierowania do sądu wniosku do terminu posiedzenia sądu w tych sprawach, minęło od 132 do 255 dni. Według stanu na 18 listopada 2015 r., prawomocne stało się pięć (z 12) postanowień sądu o zobowiązaniu do poddania się leczeniu odwykowemu. Od dnia zgłoszenia tych spraw komisji, do uprawomocnienia się postanowienia sądu upłynęło od 199 do 438 dni. Od dnia skierowania wniosku do sądu do uprawomocnienia się postanowienia upłynęło od 157 do 253 dni.

Z pozostałych 32 spraw, 16 zakończyło się z powodu braku podstaw do skierowania sprawy do sądu¹⁴, 11 dobrowolnym poddaniem się leczeniu odwykowemu, a pięć wycofaniem wniosku. Czas trwania postępowań zakończonych: z powodu braku podstaw do kierowania sprawy do sądu, wynosił od 28 do 258 dni; dobrowolnym podjęciem leczenia - od 22 do 356 dni; wycofaniem wniosku - od 28 do 209 dni.

(dowód: akta kontroli str. 111-115)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Gminna komisja nie skierowała na badanie przez biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego 15 osób, które według zgromadzonego materiału dowodowego, w związku z nadużywaniem alkoholu, powodowały rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylały się od pracy albo systematycznie zakłócały spokój lub porządek publiczny. Odstąpienie od skierowania tych osób na badanie przez biegłego było niezgodne z dyspozycją art. 24 i art. 25 ustawy o wychowaniu w trzeźwości. Przewodnicząca komisji wyjaśniła, że nie kierowano zgłoszonych osób na badanie przez biegłego, ponieważ część z nich początkowo zobowiązywała się do dobrowolnego leczenia. Dlatego, komisja nie widziała potrzeby zasięgnięcia opinii biegłych. Pozostałe osoby, które nie współpracowały z komisją (nie stawiały się na wezwania lub stawiały, lecz nie deklarowały woli leczenia), jak i te, które współpracowały, a następnie nie wywiązywały się ze złożonych komisji zobowiązań, kierowano do sądu bez opinii biegłych, dla szybszego rozstrzygnięcia spraw. Zdaniem przewodniczącej komisji, wzywanie do stawienia się w celu wydania opinii biegłych nie jest efektywne, bowiem komisja nie ma prawnych instrumentów egzekucji realizacji takiego wezwania, natomiast sąd może zlecić doprowadzenie na badanie do biegłych.

(dowód: akta kontroli str. 111-115, 130-133)

Przyjęta przez gminną komisję praktyka, w ocenie NIK, nie sprzyjała sprawności i efektywności działań podejmowanych wobec zgłoszonych osób nadużywających alkoholu. W ośmiu¹⁵ (z 15) sprawach, od otrzymania zgłoszenia do skierowania sprawy do sądu minęło od 82 do 209 dni, mimo że w tym czasie nie podjęto nawet próby skierowania zgłoszonej osoby na badanie przez biegłego. W tym czasie, po przeprowadzeniu rozmów motywacyjnych¹⁶, w gestii zgłoszonych osób pozostawiono podjęcie decyzji o zgłoszeniu się na terapię lub na spotkania w punkcie konsultacyjno-informacyjnym. Zdaniem

¹³ Czas od wpływu zgłoszenia do dnia uprawomocnienia się postępowania sądu ustalony na podstawie 5 badanych spraw, w których Komisja posiadała wiedzę na temat rozstrzygnięć – było to 199, 261, 263, 426 i 438 dni

¹⁴ Z powodu: w 13 przypadkach - braku przesłanek wymienionych w art. 24 ustawy o przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz dwóch braku osoby objętej wnioskiem (w jednym przypadku samobójstwo, w drugim o osadzeniu w więzieniu po złamaniu warunków zawieszania kary).

¹⁵ Nr 365, 375, 377, 162, 390, 289, 290, 75

¹⁶ Sześć osób taką wolę zadeklarowało bezpośrednio komisji, natomiast dwie (nr 377 i 375) osoby, które zadeklarowały stawienie się w punkcie konsultacyjnym działającym w Wydziale Profilaktyki, wyraziły wolę leczenia podczas spotkań w ww. punkcie (komisja posiadała dokumentację z punktu, potwierdzającą ww. fakty).

przewodniczącej gminnej komisji, dobrowolne leczenie jest skuteczniejsze od podejmowanego na podstawie postanowienia sądu. Osoby te, według wyjaśnień przewodniczącej komisji, wzywano po upływie jednego, dwóch lub trzech miesięcy, celem wykazania się wynikami leczenia. W wyniku weryfikacji postępu terapii okazywało się, że albo nie podjęły one leczenia, albo podjęły a następnie je przerwały, lub nie utrzymywały abstynencji. Informacje o tym gminna komisja pozyskiwała od pracownika poradni leczenia uzależnień, który był jednocześnie członkiem komisji.

(dowód: akta kontroli str. 111-115, 130-133)

W ocenie NIK, skuteczność rozmów motywacyjnych prowadzonych przez gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych jest niewielka, a część osób zgłoszonych celowo składa zobowiązanie jego podjęcia, bez zamiaru dotrzymania. NIK zwraca też uwagę, że do podjęcia leczenia powinny być motywowane osoby faktycznie uzależnione od alkoholu. Tymczasem, w objętych kontrolą sprawach, rozmowy motywujące prowadzono z osobami, wobec których biegli nie orzekali czy były faktycznie uzależnione od alkoholu¹⁷. Ponadto, spotkania w punkcie konsultacyjno-informacyjnym, utworzonym w celu udzielania porad i wsparcia osobom uzależnionym i ich rodzinom, nie mogą zastępować profesjonalnego leczenia odwykowego osób uzależnionych od alkoholu, które prowadzi się w podmiotach leczniczych¹⁸.

2. Burmistrz Grodziska Wielkopolskiego, będący administratorem danych osób zgłoszonych gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, nie zagwarantował prawidłowego ich przetwarzania w świetle przepisów ustawy o ochronie danych osobowych. Dowodzą tego następujące okoliczności:

Burmistrz nie nadał żadnemu z członków gminnej komisji, upoważnienia do przetwarzania tzw. danych wrażliwych¹⁹, o których mowa w art. 27 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych. Tym samym, nie zabezpieczył tych danych przed przetwarzaniem z naruszeniem ustawy o ochronie danych osobowych, do czego zobowiązywał go art. 36 ust. 1 tej ustawy. Do przetwarzania danych, w myśl art. 37 ustawy o ochronie danych osobowych, mogą być bowiem dopuszczone wyłącznie osoby posiadające upoważnienie nadane przez administratora danych. Dopiero w toku kontroli NIK, 30 października 2015 r., Burmistrz Grodziska Wielkopolskiego nadał członkom gminnej komisji stosowne upoważnienia do przetwarzania danych zgłoszonych osób. Jak wyjaśnił Burmistrz, obowiązujące w Urzędzie procedury nie przewidywały nadania upoważnień osobom niebędącym pracownikami Urzędu.

W sposób niezgodny z dyspozycją art. 26 ustawy o ochronie danych osobowych, gminna komisja występowała (w 11 sprawach) do ośrodka pomocy społecznej i do policji o informacje o nadużywających alkoholu, zgłoszonych osobach. Były to informacje o: zachowaniu zgłoszonych osób, częstotliwości i okolicznościach picia alkoholu, dochodach, sytuacji rodzinnej, interwencjach w związku z nadużywaniem alkoholu, skazaniach. Według przewodniczącej gminnej komisji, występowanie o te informacje wynika z uprawnień komisji, powołanej do prowadzenia postępowań w sprawach o zobowiązanie do poddania się leczeniu. NIK zwraca uwagę, że przetwarzanie danych osobowych musi się odbywać z zachowaniem zasad określonych w art. 26 ustawy o ochronie danych osobowych, w szczególności zasady legalizmu (art. 26 ust. 1 pkt 1). Z kolei, w świetle przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych posiadają ograniczone możliwości występowania do innych podmiotów o informacje o zgłoszonych osobach. Ustawa upoważniania je jedynie do występowania do biegłego o wydanie opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju

¹⁷ Opinię w przedmiocie uzależnienia od alkoholu wydają wspólnie po przeprowadzonych badaniach, lekarz psychiatra i psycholog albo lekarz psychiatra i specjalista psychoterapii uzależnień (§ 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 27 grudnia 2007 r. w sprawie biegłych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu – Dz. U. Nr 250, poz. 1883 ze zm.).

¹⁸ Zobacz: § 3 ust. 1 i ust. 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 28 czerwca 2012 r. w sprawie organizacji, kwalifikacji personelu, sposobu funkcjonowania i rodzajów podmiotów leczniczych wykonujących świadczenia stacjonarne i całodobowe oraz ambulatoryjne w sprawowaniu opieki nad uzależnionymi od alkoholu oraz sposobu współdziałania w tym zakresie z instytucjami publicznymi i organizacjami społecznymi (Dz. U. poz. 734).

¹⁹ Do tzw. danych wrażliwych, których przetwarzanie, co do zasady jest zabronione, zalicza się m.in. dane o stanie zdrowia, nałogach oraz dane dotyczące skazań, orzeczeń o ukaraniu i mandatach karnych (art. 27 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych).

zakładu leczniczego. Brak jest w niej natomiast podstaw do zbierania takich danych od innych podmiotów, bez zgody zainteresowanego. Komisja, występując do innych instytucji o informacje o danej osobie, bez jej zgody, może narazić się na zarzut naruszenia jej dóbr osobistych. Zdaniem przewodniczącej gminnej komisji, konieczność uzyskania zgody zgłoszonej osoby na pozyskanie informacji o niej, uniemożliwi prowadzenie przedmiotowych postępowań.

Dopiero 12 listopada 2015 r., Burmistrz Grodziska Wielkopolskiego zgłosił zbiór danych osób zgłoszonych gminnej komisji do rejestracji Generalnemu Inspektorowi Ochrony Danych Osobowych. Obowiązek w tym zakresie nakłada na administratorów danych art. 40 ustawy o ochronie danych osobowych.

(dowód: akta kontroli str. 116-129)

Uwaga dotycząca
badanej działalności

Gminna komisja nie dysponowała pisemnie potwierdzonymi informacjami o rozstrzygnięciach sądu w sześciu sprawach o zobowiązanie do poddania się leczeniu odwykowemu. Według wyjaśnień przewodniczącej komisji, sąd nie powiadamia komisji o terminach posiedzeń oraz nie przekazuje komisji prawomocnych postanowień, tak jak to czynił w przeszłości. Aby otrzymać odpis postanowienia, sąd oczekuje złożenia wniosku i wniesienia 6 zł opłaty, dlatego zasięgano informacji telefonicznych, jednak nie dokumentowano tego faktu.

(dowód: akta kontroli str.111-115, 131, 133, 371)

Zdaniem NIK, gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych powinna dysponować przynajmniej pisemnie potwierdzonymi informacjami o rozstrzygnięciach spraw skierowanych do sądu. W przeciwnym razie, np. w związku z upływem czasu lub ze zmianą składu osobowego komisji, może się zdarzyć, że niezapisane informacje będą zapomniane lub zniekształcone (różne od stanu faktycznego). To z kolei może doprowadzić np. do podejmowania działań wobec zgłoszonych osób, posiadających wciąż aktualne postanowienie sądu o obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Obowiązek ten trwa przez dwa lata od uprawomocnienia się postanowienia sądu²⁰. W tym czasie nie ma potrzeby podejmowania przez gminną komisję kolejnych działań inicjujących zobowiązanie do leczenia. Postępowanie w przedmiocie zobowiązania do poddania się leczeniu odwykowemu jest postępowaniem nieprocesowym, które regulują przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego²¹ (art. 506 – 525; dalej „Kodeks postępowania cywilnego”). Sąd nie ma obowiązku przekazywania gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych postanowienia rozstrzygającego w sprawie o orzeczenie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, wszczętej na wniosek gminnej komisji. Akta sprawy, w myśl art. 525 Kodeksu postępowania cywilnego, są jednak dostępne dla uczestników postępowania oraz za zezwoleniem przewodniczącego dla każdego, kto potrzebę przejrzenia dostatecznie usprawiedliwi. Na tych samych zasadach dopuszczalne jest: sporządzanie i otrzymywanie odpisów i wyciągów z akt sprawy (pkt 1); otrzymywanie zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku z akt sprawy (pkt 2).

Ocena cząstkowa

W ocenie NIK, tryb postępowania gminnej komisji nie zapewniał sprawnego i efektywnego wykonywania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²², wnosi o:

- 1) kierowanie na badanie przez biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego osób, które

²⁰ Obowiązek poddania się leczeniu, w myśl art. 34 ust. 1 ustawy o wychowaniu w trzeźwości, trwa tak długo, jak tego wymaga cel leczenia, nie dłużej jednak niż 2 lata od chwili uprawomocnienia się postanowienia.

²¹ Dz. U. z 2014 r., poz. 101 ze zm.

²² Dz. U. z 2015 r., poz. 1096.

w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylają się od pracy albo systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny;

- 2) wyeliminowanie z trybu prac gminnej komisji czynności powodujących długotrwałość i brak efektywności działań zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób nadużywających alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, w szczególności poprzez bezzwłoczne kierowanie do sądu wniosków dotyczących osób uzależnionych od alkoholu i powodujących rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylanie się od pracy, zakłócanie spokoju lub porządku publicznego.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, 16 grudnia 2015 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontrolerzy

Dyrektor

Paweł Siuda
specjalista kontroli państwowej

Andrzej Aleksandrowicz

.....
podpis

.....
podpis